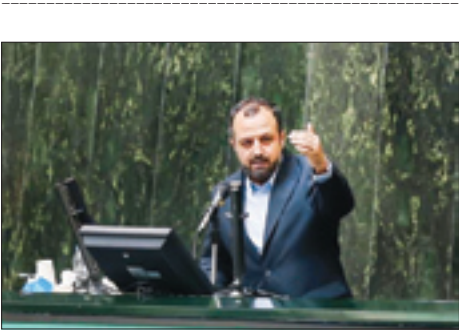

در آمداری گردشگری قربانی اغتشاشات

سناد ملی مقابله با کرونا دقیقاً یک سال قبل یعنی ۲۱ دی ۱۴۰۰ پیرو پیگیری‌های وزارت «میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی»، محدودیت‌های سفر از کشورهای همسایه به ایران را برداشت و وضعیت سفر از کشورهای همسایه به ایران به حالت قبل برگشت. البته ممنوعیت ورود از دو کشور اروپایی فرانسه و انگلیس و هشت کشور آفریقایی به دلیل مسائل بهداشتی همچنان داثر بود. با گذشت یک سال از این مصوبه و برگشت شرایط کشور به حالت عادی، وضعیت گردشگری آرام‌آرام در حال احیا بود و دولت نیز تلاش داشت از این فرصت برای ارزآوری بیشتر به کشور استفاده کند اما اغتشاشات اخیر که با برنامهریزی قبلی کشورهای غربی و برخی کشورهای مترجع عربی صورت گرفته بود، این فرصت را از ایران گرفت و مانع انتفاع کشور مان از این فرصت شد.

جلسه برای جلسه

سال قبل در چنین روزی، در یک نشست مشترک برخی نمایندگان مجلس با وزیر امور اقتصادی و دارایی، راهکارهای تسریع در بهبود عملکرد اقتصادی کشور و مشکلات حوزه‌های انتخابیه مورد بررسی و توافق قرار گرفت و نظرات نمایندگان در خصوص عملکرد دولت و وزارت اقتصاد در حوزه‌های مختلف اعم از بخش‌های مالیاتی، گمرک، سرمایه‌گذاری، بانک و بیمه، مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. یکی از آفت‌های نظام حکمرانی کشور ما، برگزاری جلسه برای جلسه است. به طوری که نمایندگان برگزاری صرف جلسه را در حوزه انتخابیه نقد و از آن به عنوان عملکرد خود یاد می‌کنند و زرا نیز صرفاً به برگزاری جلسه رضایت می‌دهند و خبری از نتیجه این گونه جلسات نیست چرا که هدف غالباً به نتیجه رساندن موضوع نیست بلکه برگزاری جلسه برای برگزاری جلسه است.

بی خبری نهضت احیاء واحدهای اقتصادی

دقیقاً یک سال پیش معاون اول رئیس‌جمهور در حکمی سیدامیر حسین مدنی را با حفظ سمت به عنوان «نماینده معاون اول رئیس‌جمهور در راه‌اندازی و عملیاتی نمودن نهضت احیای واحدهای اقتصادی» منصوب کرد. مأموریت نخست مدنی «ایجاد بستر مناسب اقتصادی، حقوقی، اجتماعی، فناوری، زیست‌محیطی جهت نقش آفرینی مردم، جوانان، حلقه‌های میانی و بخش خصوصی در شناسایی و احیای واحدهای اقتصادی، تولیدی، صنعتی و خدماتی با اولویت مناطق کمتر برخوردار» بود. با گذشت یک سال هنوز خبری از آنچه نهضت احیای واحدهای اقتصادی نامیده می‌شود نیست و معلوم نیست برای مردم مناطق کمتربرخوردار داشته است؛ مردمان سخت‌کوشی که نقش اساسی در تأمین امنیت کشور و امنیت غذایی داشته و بیشتر از همه در تحکیم پایه‌های انقلاب اسلامی نقش آفرینی کرده‌اند ولی همواره مورد بی‌مهری قرار می‌گیرند. این در حالی است «عدالت اجتماعی» هدف اصلی انقلاب اسلامی ما بوده و «بیشرفت بدون عدالت» را قویاً رد می‌کند.

حذف کار آمدها از وزارت صمت

سال قبل در چنین روزی سیدعلی رهبری رئیس وقت مرکز توسعه تجارت الکترونیکی در مراسم رونمایی از فرآیند منع سیستمی هوشمندمدخاله شرکت کنندان در معاملات دولتی در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت گفته بود «منع سیستمی و هوشمند از مداخله کارکنان در معاملات دولتی در واقع اقدامی برای مبارزه با فساد با رویکرد پیشگیرانه و با استفاده از ابزارهای سیستماتیک است. در واقع روش خوداظهاری و نظارت پیشینی به روش سیستمی و پیشگیرانه تغییر جهت داده است، این اقدام بزرگی از طرف دولت برای جلوگیری از مفاسد احتمالی درون دولت است». رهبری پس از مدتی بی‌سروصدا حذف شد. البته حذف بی‌سروصدا افراد کارآمد از بدنه صمت امری عادی است چه آنکه محمدمهدی هادوی مدیرکل وقت «دفتر صنایع ماشین‌آلات و تجهیزات تولید» و افسانه محرابی مدیرکل وقت «دفتر صنایع نساجی و پوشاک و سلولزی» وزارت صمت بی‌سروصدا کنار گذاشته شده بودند. جالب آنکه برخی از این صندلی‌ها به افراد جریان موسوم به اصلاح‌طلب واگذار شد!

«جوان» وضعیت اقتصادی و سیاسی تجارت با عراق را بررسی کرد

ظرفیت ۲۰ میلیارد دلاری تجارت تهران-بغداد در انتظار اراده دولت

زمینه‌های اقتصادی موجود می‌تواند حجم تجارت ایران و عراق را سالانه ۲۰ میلیارد دلار تأمین کند

دیپلماسی اقتصادی که چگونگی استفاده از ظرفیت‌های سیاسی برای تأمین منافع اقتصادی تلقی می‌شود، در دولت جدید یکی از گزاره‌های برسامد به‌شمار می‌رود به‌طوری که وزیر امور خارجه در جلسه رأی اعتماد خود در خانه ملت تأکید کرده بود «۴۰درصد از ظرفیت دستگاه دیپلماسی به این موضوع اختصاص خواهد یافت. گذشت حدود ۲۰ماه از روی کار آمدن دولت جدید، شاخص خوبی برای ارزیابی وضعیت دیپلماسی اقتصادی کشورمان در مراودات با دیگر کشورهاست که هر کدام نیازمند بررسی جداگانه‌ای است. البته بار اصلی ارتقا و احیای دیپلماسی اقتصادی با وزارت امور خارجه است و به‌زعم کارشناسان دیگر نهادها از جمله «سازمان توسعه تجارت» و «سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران» به ترتیب ذیل وزارتخانه‌های «صنعت، معدن و تجارت» و «امور دارایی و اقتصاد» عملکرد قابل قبولی نداشته‌اند و باید ضمن ادغام و تشکیل یک سازمان مستقل با مسئول لایق ذیل نهاد ریاست‌جمهوری فعال شوند. حال نگاهی به وضعیت، حجم‌مبادلات، چالش‌ها و راهکارهای تجارت «ایران ما» با دیگر کشورها به صورت جداگانه می‌تواند نگاه دقیق‌تری ارائه کند. در پرونده نخست‌نگاهی به وضعیت تجارت با عراق و نقش دیپلماسی اقتصادی در آن خواهیم پرداخت. مهم‌ترین کالاهای وارداتی عراق شامل ماشین‌آلات صنعتی، تجهیزات پتروشیمی، تجهیزات الکترونیکی، خودرو و وسایل نقلیه، آهن‌آلات استیل و انواع سنگ ساختمانی است که غالب آنها قابل تأمین از سوی جمهوری اسلامی ایران است.

■ **ظرفیت ۲۰ میلیارد دلاری تجارت تهران-بغداد**

یحیی آل‌اسحاق رئیس اتاق مشترک «بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی»-ایران و عراق به باور او در دهه هفتاد مسئولیت وزارت بازرگانی را برعهده داشت، درباره حجم فعلی تجارت ایران و عراق به «جوان» می‌گوید: «تارگت (نشانگر) تجارت ایران و عراق در سال‌های قبل تا رقم ۱۴ الی ۱۴ میلیارد دلار هم رفت که شامل

مجموع صادرات رسمی و غیررسمی بود و طی ۹ ماهه ابتدایی امسال نیز حجم تجارت ایران و عراق به ۸ میلیارد و ۶۰۰ میلیون رسیده است و طبق برآوردها تا پایان سال این رقم به ۱۰ میلیارد دلار خواهد رسید. این مبادلات در همه حوزه‌های

عراق از نمای نزدیکی

زبان رسمی: عربی

زبان‌های رایج: کردی و ترکمنی
دین رسمی: اسلام (۶۵درصد شیعه و ۳۲درصد سنی)
اکلیت‌های قومی: کردی، ترکمنی، آشوری و فارس
اکلیت‌های نژادی: سنی، مسیحی و ایزدی
ترکیب جمعیت: ۸۰درصد عرب، ۱۷درصد سه‌درد ترکمن، دو درصد آشوری‌ها و دودرصد فارس

آب و هوا

در مرکز و جنوب‌نیمه‌خشک و نیمه‌گرمسیری با تابستان‌های طولانی گرم و خشک و زمستان‌های کوتاه در شمال کوهستانی و سرد

شهرهای مهم اقتصادی

بصره با ۴ میلیون و ۶۱۵ هزار نفر جمعیت
موصل با یک‌میلیون و ۷۴۰ هزار نفر جمعیت

اربیل با ۹۲۲ هزار نفر جمعیت

ابوغریب با ۹۰۰ هزار نفر جمعیت

سلیمانیه با ۷۲۳ هزار نفر جمعیت

کلرکوک با ۶۰۱ هزار نفر جمعیت

نجف با ۴۲۸ هزار نفر جمعیت

کربلا با ۳۳۳ هزار نفر جمعیت

ناصریه، الاماره، دیوانیه، کوث، رمادی

«جوان» می‌گوید: «روابط تجاری ایران با همسایگان رابطه مستقیمی با تعمیق امنیت، توسعه اقتصادی و روابط بین‌المللی دارد و این اصل در مورد عراق نیز صدق می‌کند یعنی توسعه روابط اقتصادی با عراق می‌تواند ضمن کمک به توسعه کشور به افزایش ضریب امنیت و توسعه راهبردی روابط سیاسی کمک‌کند. البته موضوع لازم و ملزوم یکدیگر هستند به طوری که توسعه روابط اقتصادی با عراق نیز در گروه

روابط خوب سیاسی است اما آنچه مهم است اینکه داشتن روابط سیاسی خوب و به عبارتی توسعه روابط اقتصادی با عراق نیز مسئولان محور روابط راهبردی با عراق مستلزم تقویت محور اقتصادی است و در این بین مسئولان محور دو کشور در ادوار مختلف و به نگاه‌های سیاسی متفاوت به اهمیت روابط اقتصادی تهران-بغداد واقف بودند و برای آن تلاش می‌کردند». وی که پیش‌تر رئیس اتاق «بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی» تهران بود، پایداری روابط سیاسی، فرهنگی، بین‌المللی و… ایران و عراق را منوط به چگونه روابط اقتصادی دو کشور می‌داند و می‌افزاید: «زمینه‌های اقتصادی موجود می‌تواند حجم تجارت ایران و عراق را تا سالانه ۲۰ میلیارد دلار نیز تأمین کند و برای رهایی اقتصادی را اصل اساسی در مراودات دو کشور ایران و عراق در نظر بگیریم».

■ **عبور تجارت با عراق از مرز ۱۰ میلیارد دلار تا پایان سال**

آل‌اسحاق که در اوایل دهه هفتاد مسئولیت وزارت بازرگانی را برعهده داشت، درباره حجم فعلی تجارت ایران و عراق به «جوان» می‌گوید: «تارگت (نشانگر) تجارت ایران و عراق در سال‌های قبل تا رقم ۱۴ الی ۱۴ میلیارد دلار هم رفت که شامل مجموع صادرات رسمی و غیررسمی بود و طی ۹ ماهه ابتدایی امسال نیز حجم تجارت ایران و عراق به ۸ میلیارد و ۶۰۰ میلیون رسیده است و طبق برآوردها تا پایان سال این رقم به ۱۰ میلیارد دلار خواهد رسید. این مبادلات در همه حوزه‌های

بناست تا پایان سال به ۱۰ میلیارد دلار برسد بنابراین باید برای متوازن بودن مبادلات تجاری با عراق توجه کنیم».

■ **برگ برنده ایران با تولید در عراق**

وی درباره چگونگی کمک‌بسه برقراری توازن در تجارت ایران و عراق می‌گوید: «عراقی‌ها خواهان سرمایه‌گذاری ایران در کشورشان هستند و حاضر هستند دسترسی به زیرساخت‌های لازم از جمله برق و گاز و… را تسهیل کنند و از طرفی از ما می‌خواهند در تولید کالا در کشورشان کمک کنیم. این اقدام به نفع اقتصاد ایران نیز است چراکه از یک طرف منجر به سرمایه‌گذاری تجار ما در عراق می‌شود و از طرف دیگر می‌توانیم کالاهای تولید شده در عراق را به کشورهای همسایه عراق صادر کنیم. البته عراقی‌ها نیز به این نکته اشاره کرده‌اند در صورت تولید کالا در عراق، واردات آن را ممنوع خواهند کرد. بنابراین ایران می‌تواند با تولید محصول در عراق ضمن تأمین نیاز بازار عراق و بازار ایران به صادرات نیز کمک کند».

■ **حل مانع صادرات مجدد در عراق**

آل‌اسحاق موضوع ترانزیت کالاهای مورد نیاز ایران از مسیر عراق را یکی از موانع متوازن شدن تجارت دو کشور ایرن و عراق می‌داند. اشاره وی به قانون عراق برمی‌گردد که واردات یک کالا از کشوری به عراق و از آنجا به ایران را یعنی «صادرات مجدد» را مشمول تعرفه دانسته و هزینه‌ای در یافت می‌کند. بنابراین در چنین روشی صادرات مجدد از عراق به نفع ایران نبوده و خواستار اصلاح این روند شده است. عراق نیز موضوع را به‌منظور تصمیم‌گیری بیشتر به مجلس کشورش ارجاع داده است و طبق آخرین اطلاعات، این موضوع تصویب و آیین‌نامه آن در حال اجراست. به گفته آل‌اسحاق «در صورت اجرای این مصوبه، بخش مهمی از نیازهای اساسی ایران نه‌از تولیدات این کشور بلکه از مسیر عراق تأمین خواهد شد». البته وی «افتتاح راه‌آهن شلمچه به بصره و فراهم شدن حمل و نقل یکسر» را از متغیرهای مهم در متوازن شدن روابط تجاری ایران و عراق می‌داند.

رئیس اتاق مشترک «بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی» ایران و عراق می‌گوید «دیپلماسی اقتصادی هنر استفاده از ظرفیت سیاست برای منافع اقتصادی است و باید مباحث اقتصادی در متن تصمیمات سیاسی با عراق قرار گیرد. با حضور معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه اقدامات خوبی در حال انجام است اما باید نگاه کلان و کلی کشور برای ارتقای روابط تجاری با عراق باشد و این کار مستلزم توجه به امور زیربنایی و زیرساختی و حمایت‌های سیاسی است. مثلاً در یک زمینه و مناقسه حمایت سیاسی هم لازم است. با درباره انتقال ارز باید مقدمات فراهم باشد و در مجموع به پشتیبانی نیاز است».

تقویت تجارت با عراق به عنوان دومین شریک تجاری ایران نیازمند همت دولت در همه ابعاد از جمله محور قراردادن موضوع اقتصادی در تصمیمات سیاسی، پشتیبانی در حوزه‌های مختلف از جمله در مزایده و مناقصه و امور بانکی همچون تقاضیین و تلاش برای رفع گره‌های حقوقی است. شاهد عبور حجم تجارت دو کشور تا پایان سال از مرز ۱ میلیارد دلار و در بلندمدت از رقم ۲۰ میلیارد دلار باشیم.

■ **عراق دومین شریک تجاری ایران**

آل‌اسحاق که درباره عضویت در هیئت مدیره سازمان اقتصاد اسلامی ایران را در کارنامه دارد و پیش‌تر گفته بود «بازرگانی انقلاب اسلامی ایران باید بازرگانی مبتنی بر فقه اسلامی،

مکاسب و مناجر و اصول فقهی باشد». عراق را دومین شرکت تجاری ایران برمی‌شمارد و به «جوان» می‌گوید: «۲۷درصد تجارت خارجی ایران به چین و ۲۰درصد آن نیز با عراق است بنابراین کشور عراق دومین شریک تجاری ما به شمار می‌رود و باید به پایداری این وضع توجه کنیم. یکی از لازمه‌های چنین استمراری توجه به دوطرفه بودن مبادلات تجاری است اما هم اکنون صادرات عراق به ایران حدود چند ۱۰۰ میلیون دلار بوده ولی صادرات ما به عراق

طبعاً رهیافت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر «نه شرقی، نه غربی» درباره همه ساحت‌ها از جمله اقتصاد صدق می‌کند. نفی نظام‌های اقتصادی نئولیبرالیسم و کمونیسم با پشتوانه «نظام اقتصادی اسلام» است. اما این نظام آنطور که باید معرفی و مورد توجه قرار نمی‌گیرد، از این جهت در سلسله مطالبی کتاب «فلسفی به نظام اقتصادی»، مجموعه یادداشت‌های متفکر شهید استاد مرتضی مطهری را بازخوانی می‌کنیم.

انفال ثروت عمومی است

اما مسئله اینکه زمین مثلاً باید از ثروت‌های عمومی باشد یا چنانکه ما ثابت خواهیم کرد که ماشین از آن نظر که مظهر ترقی اجتماع است و محصول ماشین را نمی‌توان محصول غیر مستقیم سرمایه‌دار دانست بلکه محصول غیرمستقیم شعور و نبوغ مخترع است و آثار شعور و نبوغ نمی‌توان مالک شخصی داشته باشد پس ماشین‌های تولید نمی‌تواند به اشخاص تعلق داشته باشد، اینها مسئله دیگری است، اینها نفی مالکیت فردی نیست، الغاء مالکیت خصوصی نیست، بلکه مالکیت اشتراکی در موارد خاصی است که موجب آن اقتضا می‌کند در آن موارد، مالکیت، اشتراکی و اجتماعی باشد نه فردی؛ همان طوری که در اسلام انفال از ثروت‌های عمومی شمرده می‌شود.

اسلام نه با قبول مالکیت عمومی در مثل انفال مالکیت فردی را به طور مطلق طرد کرده و نه با قبول مالکیت فردی مالکیت عمومی را نفی کرده است؛ در آنجا که پای کار افراد و اشخاص است مالکیت فردی را معتبر می‌شمارد و در آنجا که پای کار افراد و اشخاص نیست مالکیت را جمعی می‌داند. علیهذا اسلام با اینکه طرفدار مالکیت جمعی سرمایه‌هاست از آنجا که مالکیت اشتراکی در محصول کار افراد را نمی‌پذیرد مگر به رضایت و قرارداد آنها پس یک مسلک اشتراکی نیست بلکه سایر اشتراکیت، و از آن جهت که سرمایه‌های طبیعی و صنایع را متعلق به شخص نمی‌داند به نوعی اشتراکیت قائل است. این است مقام اسلام در میان سرمایه‌داری و سوسیالیسم. اثر این اعتبار بهره‌بردن و استفاده کردن و به مصرف رساندن است.

بدیهی است که مالکیت، حق بهره بردن و استفاده و به مصرف رساندن ثروت را به مالک اختصاص می‌دهد. اینجاست که پای حیات و منافع دیگران و به عبارت دیگر پای عمل و زندگی به میان می‌آید. اینجاست که باید دید از نظر سعادت بشر چگونه باید نظر داد.

افزایش ارزش آوری کالاهای صادراتی به عراق

سیدروح‌الله لطیفی سخنگوی پیشین گمرک به «جوان» می‌گوید: «کل صادرات ایران به عراق از ابتدای سال تا ۱۰ماه ۲۳میلیون و ۹۵هزار و ۵۸۲تن کالا به ارزش ۸میلیارد و ۶۳۰میلیون و ۵۴۶هزار و ۵۳۰دلار بوده که به دلیل ارائه آمار تا دهم دی در وسط ماه و نبود زمان مشابه در داده‌های آماری دقیق نمی‌توان تغییرات را محاسبه کرد اما به دلیل اینکه این داده مربوط به ۲۸۶ روز سال است و از پایان آذر ۲۷۶روز را در بر می‌گیرد با نزدیک‌سازی محاسبه آماری و تقسیم عدد مربوطه بر ۲۸۶ و ضرب در ۲۷۶ می‌توان نتیجه گرفت که ۵/۳درصد وزن صادرات کاهش یافته و ۲۲درصد ارزش (به عنوان شاخص اصلی) صادرات افزایش یافته است». به گفته این کارشناس اقتصادی آمار صادرات از ابتدای سال تا پایان آذر سال ۱۴۰۰ حدود ۲۳ میلیون و ۵۰۶هزار و ۶۵۶تن به ارزش ۶میلیارد و ۷۷۶میلیون و ۶۴۴هزار و ۵۸۴دلار بوده است.

لطیفی می‌افزاید: «عمده محصولات صادراتی شامل ۲میلیون و ۴۰۹هزار و ۴۰۱تن محصولات دامی، شیلاتی، میوه و غذایی به ارزش یک میلیارد و ۱۵۹ میلیون و ۴۱۹ هزار و ۳۳۳ دلار، محصولات معدنی مشتقات نفتی و مصالح ساختمانی به وزن ۱۴ میلیون و ۹۲ هزار و ۳۵۹تن به ارزش ۳میلیارد و ۸۷۱میلیون و ۵۶۹هزار و ۹۶۴دلار بود که عمده آن مربوط به گاز طبیعی به وزن ۹ میلیون و ۱۴۰ هزار و ۱۷۵تن به ارزش ۳میلیارد و ۲۶۱میلیون و ۵۷۲هزار و ۸۱۷دلار است که نسبت به مدت مشابه با کاهش سه‌درصدی در وزن و ۶۲درصد ارزشی بیشتر داشته است».

این کارشناس اقتصادی تصریح می‌کند «محصولات آهنی و فولادی هم ۲ میلیون و ۵هزار و ۸۳۳تن به ارزش یک میلیارد و ۱۶۱میلیون و ۵۸۳هزار و ۵۶۰تن به این کشور صادر شد که ۵۳درصد در وزن و ۳۵درصد در ارزش افزایش داشته است».

به گفته لطیفی «دارو، پوشاک، کیف و کفش، لوازم خانگی، لوازم الکتریکی، لوازم آرایشی و بهداشتی، لوازم پزشکی، لوازم یدکی و قطعات خودرو و موتور سیکلت، ظروف، شیشه، میل، لوازم آشپزخانه، عطرو گلاب و عرقیات، انواع کود، لوازم پلاستیکی، چسب، درب و پنجره و محصولات کشاورزی هم از کالاهای صادراتی ایران به عراق هستند.